

Iztok Mlakar: Ljudje prihajajo v gledališče zato, da bi nekaj doživeli (intervju)

Iztok Mlakar: Ljudje prihajajo v gledališče zato, da bi nekaj doživeli (intervju)

STA / Rosana Rijavec, 13. 2. 2012

"V gledališče prihajajo ljudje zato, da bi nekaj doživeli in to je tisto, kar ljudi privlači. Ne prihajajo zato, da bi se dolgočasili ali trpeli," je v pogovoru dejal novogoriški gledališki igralec in kantavtor Izток Mlakar. Za igralske kreacije in interpretacije avtorskih projektov je prejel nagrado Prešernovega sklada.

DELITE NA NATISNI

foto Radovan Čok

Kako bi komentirali večno razlikovanje med visoko in nizko kulturo?

Praksa pri nas kaže, da obstajata samo dve vrsti kulture - visoka in tista "za ljudi". Vendar to ponavadi povleče za seboj tudi to, da je slednja slabo narejena, neprofesionalna. Tudi moji kolegi, ko delajo takšen projekt, ki naj bi prinašal denar, delajo to "z levo roko", kar je velika napaka. Komedijska zahteva ogromno dela, veliko več kot drama. Vsak projekt moraš delati tako, kot da je to tvoja zadnja stvar v življenju, pa naj bo to reklama, drama ali kaj drugega. Žal se pri nas obiskovanost kakšnega gledališkega dela enači z nizko kvaliteto gledališkega dela, kar ni nujno vedno res.

Kakšen je odnos do komedije v slovenskem prostoru?

Problem pri komediji je v tem, da se je v Sloveniji dolgo časa ni uveljavljalo kot enakopraven, enakovreden žanr drami. Tragedija je pri Slovencih državotvorna. Če nekoliko parafraziram Descarta in njegovo "Mislim, torej sem", bi za Slovence veljalo "Jočem, torej sem". Vendar to ni čisto tako, saj se Slovenci radi smejejo. Komedijska je enakovreden žanr kot ostali in to zelo zahteven, na nekaterih področjih celo veliko bolj od "resnega" žanra. Od ustvarjalca zahteva predvsem odgovornost.

V gledaliških vlogah največkrat upodabljate preproste, "majhne" ljudi, zato se v teh komedijah najde marsikdo.

Tudi jaz sem majhen in siv...(smeje). Že Aristotel je govoril o tem, da je drama ali tragedija zgodba o vrlinah, komedijska zgodba o napakah, o slabostih ljudi, o nečem grdem. Vendar je prav v tem čar komedije. Lepota je tista, ki jo pripisujemo nekemu idealu, ki je en sam in zato dolgočasen. Če bi bili vsi enaki, bi bil na svetu pravi dolgčas. Moramo biti kar malce "grdi", da smo lahko različni. Oblik komedij je veliko, bolj so prilagodljive in tudi hitreje sežejo do ljudi, ker s smehom razoroži njihovo obrambo. Ko se človek zasmee, je tvoj oziroma je sprejel to, kar mu sporočaš. Tudi če se kasneje delajo "fine". Tudi to sem že doživel, da so se ljudje zelo zabavali na mojih nastopih, kasneje pa so me obtoževali nemoralnosti ali nizkega nivoja, ob tem, da so se režali do onemoglosti. Prav zato je komedijska zelo zahteven, tudi tvegan, vendar obenem zelo hvaležen žanr.

Strogo ločevanje na komedijo in tragedijo je preživeti.

Ločevanje na tragedije in komedije je obstajalo v času Aristotela. Sam menim, da ni neke velike ločnice med njima. Shakespeare je v svojih največjih dramah vedno dodajal komične efekte. V Hamletu na primer, kjer se po vsem tistem pobijanju grobarja tako opijata in delata neumnosti z lobanjami, da se vse skupaj spremeni v ironijo. In obratno, tudi v komediji mora kdaj pa kdaj priteči kakšna solza. Dejansko prihaja do mešanja žanrov, zato ne bi rad ločeval med komedijami in tragedijami.

Teme pa kljub vsemu ostajajo večne, tudi v vaših delih - ljubezen, denar, ženske, vino ...

Posebno pri komedijah dell'arte, to je tistih, ki so meni najljubše, se uporabljajo za temo stvari, katerih je človeka strah, nekaj kar človeka boli, kot je strah pred smrtjo, pred revščino, pred propadom, pred minljivostjo ali zavrnjenostjo. Skratka teme, v katerih se ljudje tudi spoznajo. V ljubezenski tematiki se avtor vedno znova lahko preizkusi. Vsak granulom povzroči večjo bolečino kot neuslišana ljubezen. To ni nič kaj takega, to se pač zgodi, če si normalen človek. Ampak ravno v tej najbolj zanimivi intimi se lahko nek ustvarjalec najde. In če tu prepriča človeka, potem je zrel, čeprav je neuslišana ljubezen zelo nezrela stvar. Ja, tematike so vedno enake, nič novega ne povem, vendar pa to povem na svoj način.

Od kje vam tako znanje različnih slovenskih dialektov?

Mešanica različnih dialektov se govori že v sami Novi Gorici. Zame je dialekt, tako kot v komediji dell'arte, vedno označevalec nečesa, vedno je označevalec človeka, ki ga uprizarjam. Če hočem prikazati odrezavega, trdega, trmastega in ponosnega človeka, je seveda cerkljanščina zelo primerna. Če hočem prikazati "nunčka iz oštarije", ki govori o svoji neuslišani ljubezni, je jasno primerna solkanščina. Če pa želim biti govorno podoben portugalščini kot v primeru Bose nove, ko se poigravam z drugo glasbeno obliko, je seveda najbolj primerna govornica Ajdovcev.

Nisem jezikoslovec in nisem vedno najbolj natančen v tem, vendar se trudim. Toda tudi jezikoslovci so pri dialektih "bosi in nagi", ker je to živ jezik in tako kakor ne moreš dvakrat stopiti v isto reko tudi v eni vasi težko dobiš isti dialekt. Ta se nenehno razvija in raste naprej. Dialekt uporabljam samo kot sredstvo in ne izumljam nekih novih besed.

Ali ste se se teh dialektov učili sistematično?

Če bi se tega dela lotil znanstveno, začel delati slovarje, bi takoj pogorel. V bistvu je to kot igralska naloga, da se vživim v nekega človeka. In ko ga resnično zaživiš, opaziš tudi njegov jezik in ti ta sam pride v usta. Sicer pa je moj oče Cerkljan, mati pa Brkinka, sam pa sem vse življenje preživel v Novi Gorici. Res pa je, da "imam uho" za različne dialekte. Dovolj je, da človeka res poslušam, prisluhnem tudi, kako razmišlja in ne kako govori, potem najdem njegov jezik.

Zakaj je tako težko priti do vstopnice za vaše koncerte?

Zato, ker so komorni. Ostajam pri omejitvi 60 poslušalcev, ker nastopam brez ozvočenja. Ohraniti želim to, kar je bilo ob nastanku teh pesmi. Nastale so za majhen krog poslušalcev, za "oštarijo", za intimno izvajanje. Ponavadi prireditve organizirajo zaključene skupine in tam 60 poslušalcev sploh ni tako malo. Večinoma grem po kakšnih že pozabljenih domovih krajevnih skupnosti, enega boljših koncertov sem imel v garaži za kamione in mislim da tako mora biti in bo tako tudi ostalo.

Ali ste bolj igralec ali pevec? Katero "vlogo" imate raje?

Komedijant, ker je to človek, ki je vse to, kar ste našli. Se pravi avtor, pevec, glasbenik, pantomimik, igralec. To ni človek, ki čaka na polici, da pride mimo režiser in ga pobere. Pač pa je to nekdo, ki že dela in ustvarja, ki je samosvoj in samostojen. Preprosto za to, ker ga nekaj sili v to, da to dela in pripoveduje.

Za konec. Kaj vam pomeni nagrada Prešernovega sklada?

Ne bom se delal finega: nagrada je nagrada in vsak normalen človek je vesel priznanja za svoje delo. Veliko mi pomeni predvsem dejstvo, da je nagrajen tudi tisti del mojega početja, ki spada v tako imenovano urbano kulturo, se pravi moje "komedijantstvo", "kantavtorstvo" ali kakorkoli že to imenujemo. To je velik kompliment za vse moje kolege, ki se pečajo s tem samotnim športom. In naj zveni še tako leporečno: veliko je talentiranih, inteligentnih, ustvarjalnih sodelavcev, ki si mirno lahko lastijo marsikateri košček te nagrade.